

EESTI MAASTIKUARHITEKTIDE LIIDU

KUUKIRI

04/2023 MAASTIKUARHITEKTUURI KUU

EMALi kuukirja järgmine number ilmub 2. mail

juhatus: juhatus@maastikuarhitekt.ee

Maarja Gustavson (557 9979), Tanel Breede (521 7478)

Silver Riisalo (507 9638), Külli Sepp (514 4443)

koordinaator: Reet Soans info@maastikuarhitekt.ee (5060 834)

kuukiri: Minea Kaplinski-Sauk minea@maastikuarhitekt.ee

EMALI JUUBELIKOHTUMINE JA ÜLDKOOSOLEK 2023

24. märtsil oli liidu jaoks eriline päev, sest EMAL tähistas oma 20. sünnipäeva! Kahe aastakümne jooksul on liit kasvanud pea sajaliikmeliseks professionaalseks erialaseks organisatsiooniks. Loomisest alates on olnud liidu eesmärgiks edendada maastikuarhitektuuri eriala kasvu ja populariseerimist Eestis ning koondada kokku valdkonna spetsialistid. Juhatuse nimel tänan teid kõiki pühendumuse ja töö eest, mis on viinud meid selleni, kus me täna oleme!

Tähistamaks meie ümmargust sünnipäeva ja peagi saabuvat maastikuarhitektuuri kuud, kutsume teid kõiki **20. aprillil Tartu Loomemajanduskeskusesse** juubelikohtumisele. Kavas on seminar, pidulik õhtusöök ja üldkogu.

Peatse kohtumiseni ja palju õnne meie liidu juubeli puhul!

Parimate soovidega,

Maarja Gustavson

EMALI JUUBELIKOHTUMISE KAVA

20. aprillil Tartu Loomemajanduskeskus, Kalevi 17

Esialgne programm:

14.00-17.00 seminar „Keskkonnasäästlikud sademeveelahendused ja maastikuarhitektuur“

14.00-15.00 Gen Mandre „Eestisse sobivad looduslähedased sademeveesüsteemid“

15.00-15.30 ACO Nordic esitleb: sademevee käitlemise tooted ja tehnoloogiad

15.30-16.30 Olev Abner "Sadete imbaladele sobivad taimed" + Tallinna tänavahaljastuse uuringu lühikokkuvõtte, järeldused ja soovitus

16.30-17.00 Betono Mozaika esitleb: drenivad betoonkivid jt sillutise lahendused

17.00-18.30 pidulik õhtusöök

18.30-20.00 EMALi üldkogu

EMALi liikmetele kogu üritus tasuta.

Tudengitele seminaril osalemine 10 €, teistele 25 €.

Õhtusöök kõigile mitte liidu liikmetele 25 €

Juubelikohtumist toetavad:

MAASTIKUARHITEKTUURI KUU EMÜSis

Eesti Maastikuarhitektuuri Üliõpilaste Selts on rahvusvahelist maastikuarhitektuuri kuud tähistanud juba aastast 2008. Aprillikuus korraldab selts mitmeid erinevaid üritusi tartlastele, Maaülikooli tudengitele, seltsi liikmetele ja kõigile teistele huvilistele.

Sel aastal vaatame linnaruumi seoses märksõnaga "aeg" – kuidas on meid ümbritsev keskkond muutunud ajas ja milline võiks see olla 10, 50 või 100 aasta pärast? Kes saavad linnaruumi muuta? Mida me ise oma elukeskkonna tuleviku heaks teha saame?

ÜRITUSTE KAVA

12.04 "Sipelgapesa" – filmiõhtu Elektriteatris

Eesti dokumentaalfilm „Sipelgapesa“ linastub Tartu Elektriteatris 12. märtsil kell 20.15. Üritusele on oodatud kõik linnaruumihuvilised ning see on **tasuta!**

19.04 Linnaku lõuna

Soovime elavdada Maaülikooli linnakut, korraldades ühise lõunasöögi ülikooli kampsuses. Seeläbi näitame, kui lihtsalt on võimalik ruumi luua.

27.04 sünnipäevapidu 24!

Traditsiooniliselt toimub aprillis EMÜSi sünnipäevapidu, nii ka sel aastal! Oodatud on kõik EMÜSi vilistlased ja teised sõbrad! Piduliku üritusele toimub EMÜSi keldris Kreutzwaldi 56/3 ja algab kell 19.00, pilet 2€.

29.04 elurikkuse istutustalgud Vabaduse puistikus

Koos kureeritud elurikkuse meeskonnaga istutame Vabaduse puistiku koos elurikkamaks, täiendades pargialust salumetsa-taimestikuga. Oodatud on kõik huvilised, talgud algavad kell 12.00! Üritus on osa ka Tartu Tudengipäevade programmist.

Aprilli vältel toimub visuaalikonkurss "Aegruum"

Visuaalikonkurss "Aegruum" tõstatab linnaruumi ja aja suhte küsimused. Konkursi ülesanne on kujutada nende omavahelist kooskõla (või selle puudumist). Pildista-joonista-maali-photoshopi või lähene ülesandele ükskõik mis muul lähedal moel, ja saada oma töö(d) meile aadressil emys@emys.ee. Tähtaeg 23.04.

Rohkem infot EMÜSi kodulehel emys.ee ja Facebooki lehel!

APRILL

2023

EMÜ LINNAKU PINKIDE PROTSESSI NÄITUS
TÖÖTOAD EESTI GÜMNAASIUMITES
KONKURSS "AEGRUUM"

1.4 INSTALLATSIOON "VÕTA AEGA"
12.4 FILMIÕHTU ELEKTRITEATRIS
19.4 LINNAKU LÕUNA
27.4 SÜNNIPÄEVAPIDU 24
29.4 ELURIKKUSE ISTUTUSTALGUD

TARTU

Maastikuarhitektide kokusaamine 14. aprillil EMALi ruumis

Rohepööre peaks andma maastikuarhitektidele võimaluse särada ja olla eestvedajad ning eestkõnelejad. Sama mõte käis läbi ka eelmisel maastikuarhitektide kokusaamisel, kuid kuidas seda teha? Ja kas me üldse oleme selleks suutelised? Miks tundub, et me päris hästi ei orienteeru isegi nendes küsimustes? Kas meid kaasatakse piisavalt? Või peaks ise uksi jalaga lahti lööma?

Probleem on kompleksne ja ühe õhtuga pole võimalik lahenduseni jõuda, mistõttu on plaanis selle küsimusega tegeleda süstemaatiliselt ja väikeste sammude haaval. Kõige olulisem on saada aru, mis seisus me praegu oleme ja kuhu tahame välja jõuda. Kõiki maastikuarhitektidest juhte, valdkondlikke eksperte, õppejõude, kuid ka lihtsalt neid, kes soovivad selles teemas abiks olla, oodatakse **14. aprillil kell 17:30-21:00 Lutsu 5 III korrusele EMALi ruumidesse**, et korraldada üks tõhus rohepöörde teemaline ajurünnak.

Seekord ei tule (kahjuks) digisilda, aga kõigil, kel võimalik kohale tulla, palume endast märku anda [SIIN](#) lingil.

Ehituse teekaart 2040

Valminud on Rohetiigri teine suur teekaart – Ehituse teekaart 2040. Kõiki huvilisi oodatakse teekaardi avalikule esitlusele **4. aprillil kell 15-17 Eesti Kunstiakadeemias** (ruum 101).

Päevakava:

15.00 Avasõnad

15.05 Ehituse teekaart 2040 tutvustus: Pärtel-Peeter Pere, E2040 peatoimetaja

15.35 Arutelu laval – Yoko Alender (arhitekt ja Riigikogu liige), Ivo Jaanisoo (Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium, ehituse asekancler), Ivo Volkov (Merko Ehitus Eesti, juhatuse esimees), Marek Rannala (Liikuvusagentuur, liikuvusekspert ja E2040 kaasautor), Anni Oviir (LCA Support, ehitise süsinikujälje hindamise ekspert ja E2040 kaasautor)

16.15 Mõtetevahetus saalisolijatega

16.45 Kohv ja õunad ning aeg omavahel juttu puhuda

Esitlusel on hea võimalus saada sissevaade, millised on arengud ehitussektoris kahel lähikümnel. Võimalus on küsida otseallikast teekaardi koostamise, sisu ja sektori tuleviku kohta.

Osalejatel palutakse end registreerida [SIIN](#).

Rahvusvaheline seminar "Tervendavad maastikud" Riias

27.-28. augustil kutsuvad lõunanaabrid meid osalema rahvusvahelisel seminaril ja töötubade programmis alapealkirjaga "Tervendavad maastikud: kuidas kokupuude loodusega aitab meil toime tulla". Kuni 29. aprillini on seminari osalustasu 99,99€ ning töötubade osalustasu 200 €.

Registreerimine ja lisainfo [SIIN](#).

first time in Latvia
mental health rehabilitation and
landscape architecture professionals
interdisciplinary seminar
and master classes

HEALING LANDSCAPES
*How connection with nature
helps to survive*

Organised by: ALPS
Partners: Latvian State Forests,
VEF QUARTER
Informative support: Radio SWH
Arteritory.com
Supported by: DEPO

TÖÖPAKKUMINE: Detailplaneeringute projektijuht K-Projektis

K-Projekt otsib oma meeskonda detailplaneeringute projektijuhti, kelle tööülesanneteks on detailplaneeringute koostamise protsessi juhtimine, projektimeeskonna töö korraldamine ning suhtlus tellijate ja ametnikega. Kandidaadilt oodatakse erialast haridust, väga head arvuti kasutamise ning meeskonnatöö oskust, täpsust ning head eneseväljendusoskust. Kandideerimise tähtaeg on **14. aprillil**. Lisainfo [SIIN](#).

TÖÖPAKKUMINE: Maastikuarhitekt ettevõttes Lars Laj

Lars Laj Eesti OÜ tegeleb mängu- ja spordiväljakute ehitamise ja linnaruumi kujundamisega ning otsib oma meeskonda maastikuarhitekti. Kandidaadilt oodatakse erialast haridust, eelnevat töökogemust, AutoCADi kasutamise oskust, iseseisvust, loovust ning head eneseväljendusoskust.

Kandideerimise tähtaeg on **7. aprillil**. Lisainfo [SIIN](#).

Uuringu "Loometöö tasustamine Eestis ja loomepalkade mõju hindamine" tulemused

Märtsi keskpaigas tutvustas Kultuuriministeerium Eesti loometöö tasustamise kohta koostatud uuringut, mille tulemustest selgus, et:

- Eesti professionaalsete loometöötajate loometööst saadavad kogutulud on tööturul väikesed ja isegi suurima tuluga loomevaldkonnas jäädakse alla riiklikule keskmisele palgale.
- Loometöötajate tänast toimetulekut ei ole võimalik parandada ilma lisarahastuseta, mis on suunatud töötasude suurendamiseks.
- Loomingu tegemist mõjutab Eesti väike ja tõrkuv turg ning ilma avaliku sektori toeta kaasneks professionaalse loometegevuse drastiline vähenemine piirini, kus kannataks kogu Eesti kultuuri mitmekesisus ja jätkusuutlikkus.
- Tänane loomepalkade (kirjaniku- ja kunstnikupalk) meetme korraldus on tulemuslik ja ennast tõestanud.
- Loomepalkade võimalikku laiendamist tuleks kaaluda rollipõhiselt – kui kunsti ja kirjanduse puhul oli lähtekoht valdkonna suur vabakutseliste arv ja riigi rahastuse puudumine, siis järgmise lahendamist vajava probleemkohana tuleks üle vaadata kollektiivsel loometööl põhinevate valdkondade (klassikaline muusika, film, etenduskunstid) keskse tähtsusega individuaalsete võtmerollide esindajate (režissöör/lavastaja, stsenaarist ja helilooja) tasustamine.
- Peaaegu kõik loometöötajad on kõrgharidusega ja tippspetsialistid. Seda nii Eesti kui ka rahvusvaheliste ametlike töötamiste liigituste järgi. Seda teravam on küsimus, miks me oma tippudele väärikat tasu ei maksa.

Uuringu tulemustega saate tutvuda [SIIN](#), kusjuures kindlasti tasub eraldi tähelepanu pöörata sellele, mida uuring ütleb arhitektuurivaldkonna kohta, sest selle probleemistik on ülejäänud loomealadest veidi erineva taustaga.

Kui kellelgi tekib uuringuga seoses küsimusi või mõtteid, siis võite ühendust võtta EMALi juhatuse liikme [Silver Riisaloga](#), kes korjab kuni **16. aprillini** kokku liidu seisukohad.

ILMUNUD ON ARHITEKTUURIAJAKIRJA MAJA UUS NUMBER:

Talv 2023: Tänavarajutus

Eesti linnades on viimasel kümmekonnal aastal olemuslikud muutused keerenud ümber tänavaruumi. Soovime, et peale liiklusloome oleks tänava avalik ruum – ruum ühendamiseks, mõttevahetuseks, kohaks, kus inimelud kohtuvad ja ühiskond end vormib. 2010. aastal algatasid tänavaruumi pöörde asumiselsid, enamasti mõne entusiastist professionaalse ruumilooja eestvedamisel. Nüüdseks on vabakondadest liikvele läinud soakus nõuda, et linn oleks elamiskõlbulik, omandanud linlaste seas märksa laiemat kõlapinna. See omakorda annab linnaplaneerijatele tuge linnaga julgelt ringi käia.

Meie ühise ruumi struktuur peegeldab ühiskonda ehk paremini kui miski muu. Kui räägime siiretest ühiskonnas, siis võime öelda, et rahutus tänavate pärast on justkui pinnavirvendus alles ruumilist vormi otsivale nüüdisaegsuse väljendusele. Kõneldes keskkonnakriisist, nimetavad sotsioloogid vajadust suuremahulise ühiskondliku pöörde järele, et nihutada sotsio-tehnilised süsteemid nii ökoloogiliselt kestlikule kui ka ühiskondlikult õiglasele arengurajale. Sotsioloog Laur Kanger ja ajaloolane Johan Schot nimetavad seda teiseks suureks siirdes pärast tööstusühiskonna teket. Sarnast, ehk pisut lühemat sammu astub Euroopa Liit, kes on sidunud roheleppu elluviimise inspireeriva, kestliku ja kaasava elukeskkonnaga loomisega. Seetõttu on Maja juhtfraas “tänavarahutus” figuur, mis tähistab märksa laiemaid siirdeid. Radikaalsed muutused ühises ruumis pole mitte rohepöörde järellainetus, vaid viis kuidas rohepöörde ellu viia.

Linlaste ihalus elamiskõlbliku, tervisliku linna järele, mille allhoovus on kestlik ja kaasav ühiskond kulmineerusid 2021. aasta kohalike omavalitsuste valimiste keskse teemana. Samal aastal alustasid nii Tallinnas kui ka Tartus tööd ruumiloome osakonnad. Aina enam näeme vältimatuna riigi ruumiameti loomist ja tervikliku elukeskkonna käsitlemist riigi tasandil. Kohalikus omavalitsuses või riigis tegutsevate ruumiloojate töö on vaadata linna või riiki laiemat pilguga ja alles kujutada ühiskondlikku intuitsiooni ja kutsuda ellu muudatusi. Teisest suurest siirdes kõnelejad toovad välja, et pöördeline muutus peab hõlmama süsteeme tervikuna, st üksteist toetavaid tehnoloogilisi, majanduslikke, poliitilisi, argielulisi ja kultuurilisi uuendusi, ja nõuab märksa radikaalsemat kujutlusvõimet. See kõik on avaliku sektori ruumiloojale senini suurim proovikivi.

Linnades, kus arendussurve on väga suur – langetatakse tuhandeid ruumitsuseid aastas – on vaja leida mõttekaaslasi ja jagada vastutusi. Kohaliku omavalitsuse roll on ka hea avaliku ruumi võimaldamine professionaalse koostöö ja ekspertide kaasamisega. Siin on heaks abimeheks arhitektuurikonkursid, mis aitavad analüüsida võrdlevaid ruumilahendusi, kuid ühtlasi ka prototüüpida: katsetada uudseid formaate, rõhuasetusi, tehnoloogiaid ja võimalusi, mille näiteks on Põhja-Tallinna musterlasteaedade võistlus ja klindipargi visioonikonkurss. Tartus korraldatud parkimismatemaatika analüüs illustreerib, et just avaliku sektori arhitekt peab küsimuse alla seadma ruumiloome tavasid, mille lähemal uurimisel selgub, et neil puudub tõepõhi.

Linna ruumiloome ei ole selge alguse ja lõpuga projekt, vaid pidev protsess, sealjuures nurjatult aeglane. Muutuste teekond eduni on ebaühtlane ja sellises heitlikus olukorras asetub avaliku sektori arhitekt suuresti võimaldaja rolli: igapäevatoeks loomine bürokraatia vahenditega. Arutledes modernistliku linnaplaneerimise lüüasaamise üle, kirjutab arhitekt ja arhitektuuriteoreetik Pier Vittorio Aureli, et seda tulismat peame võitlema! Pidades silmas, et ruumiloome ei tohi minetada oma sügavalt ühiskondlikku vastutust. Selline on nüüdisaegse avaliku sektori arhitekti töö: seada ühiskonna ja elukeskkonna plaanis südikaid ja suure kujutlusjõuga eesmärgi.

Kaja Pae, Kaidi Põldoja, Ivo Heinrich Arro, Ann Kristiin Entson
 Jaanuar, 2023

MAJA uue numbri kohta leiate rohkem teavet [SIIT](#).

Kilingi-Nõmme linnakeskuse arhitektuurivõistlus

Saarde Vallavalitsus koostöös Eesti Arhitektide Liiduga kuulutas välja arhitektuurivõistluse, millega otsitakse terviklikku ruumilist lahendust Kilingi-Nõmme keskusele – keskväljakule ja Pärnu tänava kesksele osale. Võistlusalasse jäävad ka lauluväljak, Vabadussõja monumendi park, bussijaam ja vallavalitsuse hoone. Võistluse eesmärgiks on muuta linnakeskuse avalik ruum praegusest lahendusest inimsõbralikumaks ja mitmekesisemaks, tänapäevaseks, esinduslikuks ja ajaloolist pärandit rõhutavaks avalikuks ruumiks, mis pakub meeldivat ja turvalist olemist ning tegevusvõimalusi igas vanuses inimesele igal aastaajal.

Võistlustööde esitamise tähtaeg on **18. aprillil**. Lisainfo [SIIN](#).

Tartu südalinna kultuurikeskuse arhitektuurivõistlus

Avaliku üheetapilise arhitektuurivõistluse eesmärk on leida Tartu südalinna kultuurikeskuse hoone ja väliruumi rajamiseks parim arhitektuurilahendus, mis sobitub etteantud asukohta ja miljöösse ning loob terviku Emajõe-äärse linnaruumiga.

Osalejate ülesanne on projekteerida hoone linnaraamatukogu, kunstimuseumi, sündmuskeskuse ja teiste kultuurikeskust toetavate ruumide jaoks koos elurikka ja mitmekesise pargimaastiku ning inimhõõtmelise avaliku ruumiga.

Tööde esitamise tähtaeg on **5. mai 2023**. Lisainfo ja võistluse materjalid leiate [SIIT](#).

Tallinna Sadama A-terminali kvartali arhitektuurivõistlus

Arhitektuurivõistluse eesmärk on leida parim arhitektuuriidee Tallinna Vanasadama uue A-terminali, ASi Tallinna Sadam uue büroohoone ja parkimismaja hoonekompleksile ning sellega piirnevale avalikule linnaruumile. Tallinna Sadama ootus on, et hoonekompleks ja sellega piirneva avaliku linnaruumi arhitektuurilahendus oleks esinduslik, terviklikult projekteeritud, väikese süsiniku jalajäljega ning vastaks kõikidele nüüdisaegse linnaruumi nõuetele.

A-terminali kvartali arhitektuurivõistlus on avalik ja anonüümne ning toimub kahes etapis. Esimeses etapis valib žürii ideekonkursi osalejate varasemalt teostatud tööde põhjal välja kuni 10 osalejat, kellele esitatakse ettepanek esitada ideekavand. Teises etapis hinnatakse esitatud ideekavandeid ja valitakse välja ideekonkursi võitja.

Ideekonkursi I etapi dokumentide esitamise tähtaeg Riigihangete registri kaudu on **14. aprillil kell 12.00**. Lisainfo leiate [SIIT](#).

Kersti Lootus, kes pälvis Kultuurkapitali arhitektuuri sihtkapitali 2022. aasta elutööpreemia, on vaieldamatult tänase Eesti ühe kõige pikema ja põnevama kogemusega maastikuarhitekt. Selleks, et neid kogemusi veidi enam avada just vormis "maastikuarhitektiil maastikuarhitektile", pidasime Kerstiga koos maha ühe pika, lennuka ja silmiavava vestluse, mida nüüd hea meelega teiega kuukirjas jagame.

Minea Kaplinski-Sauk

Sinu kogemusele on Eestis vähestel maastikuarhitektidel midagi vastu panna. Kuidas Sa ise oma karjääri eri etappe ja nende mõju oma loometeekonnale iseloomustaksid?

Oma 52 aasta pikkusele tööstažile tagasi mõeldes olen nüüd enda jaoks fikseerinud, et selles on konkreetne struktuur. 20 aastat olin ma õpipoiss. Sellest 10 aastat Eesti Metsakorralduskeskuses ja Eesti Maaehitusprojektis, vanema põlvkonna maastikuarhitektide käe all. Seejärel 10 aastat Eesti Kultuurimälestiste Projekteerimise Instituudis koos suurepärase ajaloolastega. Töötada aastakümneid koos inimestega, kes avasid silmad eriala sügavusele, see oli ideaalne. Järgnevad 10 aastat olin ma ametnik ja nüüd 20 aastat olen praktilist tööd teinud.

Sinu õpipoisiaastatest suur osa oli seotud just muinsuskaitseliste mõisaparkidega. Mida see kogemus on sulle edasiseks kaasa andnud?

Ma ütleksin, et see oligi minu jaoks õppimisprotsess, sest mõisapargid olid enam-vähem ainsad asjad, mille najal üldse õppida sai. Paar Aleksander Niine raamatut lisaks, aga peale selle ei olnudki mingeid õppematerjale.

Eesti Metsakorralduse Keskuses toimus esimene mõisaparkide piiritlemine 1971. aastal. Käisime parkides ja vaatasime kohapeal, kus on park, kus on alleed, kus muud elemendid. Töörühmas oli Aino Aaspõllu, kellega koos tegime puistu dendroloogilisi uuringuid. Metsakorralduskeskuses oli minu mentor vanema põlvkonna maastikuarhitekt Liidia Pettai ning tegime koostööd ka Looduskaitse ja Metsamajanduse Ministeeriumi SKBs töötava maastikuarhitekti Ethel Brafmanniga. See oli tõeline kuldaeg, sest oli aega süveneda.

Kultuurimälestiste Projekteerimise Instituudis olid meil kollegiaalsed suhted toonase Saksamaaga ja tänu sellele sain terve Saksamaa läbi sõita, tutvuda parkide ning nendes toimivate arengutega aastate lõikes. Jõudumööda kõik sealsed parkide ülem-konservaatorid, nagu neid nimetati, näitasid mulle oma ajaloolisi parke ja ka projektmaterjale ning töövõtteid.

Kohtusin korduvalt näiteks selliste parginduse spetsialistidega nagu Harri Günther, kes töötas Potsdami ajalooliste parkidega, ning Jürgen Jäger, kes vastutas Weimari ümbruskonna parkide korrastamise eest. Hannoveris oli mul võimalus kohtuda nimekamate parginduse spetsialistide Dieter Hennebo ja tema toonase assistendi Erika Schmidtiga, kes olid ametis Herrenhauseni pargi restaureerimise tehnoloogia väljatöötamisega. Nende kogemused on koondatud raamatusse „Geschichte der Gartenkunst“.

Samal ajal olid meil tihedad sidemed ka Peterburi parginduse spetsialistidega. Tsarskoje Seloos ja Peterburis käisime mitmel seminaridel ja osalesime nõupidamistel. Seal kohtusin ka N. Ilinskajaga, kes tegeles põhjalikult Peeter I aegsete parkide restaureerimise meetodikaga. Vene Muuseumiga, kes on restaureerinud Suveaia ja mitmeid parke Tsarskoje Seloos, säilisid tihedad suhted kuni viimase ajani.

Samal perioodil toimusid ka uuringud ja tööd vastloodud toonase Nõukogude Liidu esimeses rahvusparkis Lahemaal?

Jah, viisime läbi maastikuanalüüse näiteks peamistel teetrassidel Valgejõel-Kotkal ja mujal Lahemaal. Selleni välja, et mis värvi võiksid majad puistu foonil olla. Aga olen ise mõelnud, et kas see kõik, mis seal tehtud sai, ka toimib. Näiteks, mis on tegelikult jäänud kahjuks piisava tähelepanuta, aga oleks kindlasti pidanud säilima, on vana mereäärne teedevõrk. Rannamaastiku vana struktuur. Mitte nagu praegu, et välja on ehitatud otseteed ning paljud vanad teed kadunud või jäänud erastatud kinnistute piiridesse. Suisa nõnda, et kui satud kuhugi kõndima, öeldakse: „Võõras, ära tule!“

Pärast Metsakorralduse Keskusest lahkumist töötasid Sa Eesti Maaehitusprojektis?

Jah. Maaplaneeringute osakonnas, kus tegelesin puhkealade planeerimisega. Maaehitusprojektis oli koos kogu vanema põlvkonna maastikuarhitektide kaardivägi, viimased sõjajärgse maastikuarhitektuuripõlvkonna lõpetajad – Liidia Pettai, Inge Pehtla, Mall lila, Linda Patune-Mitt, Valve Pormeister.

Sel perioodil avalikus ruumis midagi eriti märkimisväärset ei ehitatud. Vaid mõned üksikud jõukad kolhoosid tegelesid jõudumööda mõisate korrastamisega. Aga parkideni jõuti viimases järjekorras ja fragmentaalselt. Suurem osa tööst jäi siiski sahtlisse.

Kui mainisid, et esimesed 20 aastat Sinu karjääris läks enamik loominguist sahtlisse, siis milline oli esimene töösse läinud objekt?

Lootusprojektil on olnud õnne, sest meil on ilmselt üldse väga vähe objekte, mida ei oleks valmis ehitatud. Üks kõige esimesi ehitusi oli Pärnu rannapromenaad aastal 2004. See oli ilmselt ka üks esimestest eurotoetuste projektidest, mis rahastuse sai. Pärnu linnaarhitekt, endine kolleeg Ehitusmälestiste aegadest, helistas mulle ja ütles, et rahataotlusele on vaja juurde panna skemaatiline joonis promenaadi kohta. Ja siis me istusime ja tegime selle eelseks-homseks valmis. Kogu protsess läks kiirelt käima, kohe saadi rahastus ja ei jäänudki muud üle, kui et ehitati ja projekteeriti korraga... Sõna otseses mõttes oli see meile täiesti uus kogemus. Kogu aeg oli nii kiire, et ausalt öeldes ei jõudnud kartagi. Kõik, mis paberile sai, kõik kohe ka ehitusse ka läks.

Lootusprojektiga olete te üsna palju tegelenud just muinsuskaitsealuste ja muidu keeruliste objektidega. Kui palju on tekinud seejuures erinevate ametkondadega vastuolusid selle vahel, mis on ameti seisukohad ja mis endale tundub õige lahendusena?

Tihti tunnen, et ametkondade jaoks on aeg-ajalt parem, kui midagi ei tehta. Ei ole kaasamõtlemit, kuidas siis saab, kui kuidagi ei saa. Parem ära tee, las ta tühi olla, on kindlam ja rahulikum. Seda suhtumist kohtab erinevate ametkondadega kooskõlastamistel liigagi sageli. Siit ka üks minu mõttejupp, et nii nagu iga projekteerija võiks korraks ka ametnik olla, siis iga ametnik peaks ka mõningase aja eriettevõtjana tegutsema. Siis vast oleks teineteise mõistmist rohkem.

Näiteks Pärnu Vallikääru pargis olid muinsuskaitsejad... no ütleme konservatiivsed ja murelikud, kui me hakkasime vana orilliooni tasapinda taastama. Ilma selleta poleks see töö aga lihtsalt võimalik olnud, sest arheoloogiliste väljakaevamiste käigus tuli välja vana potern ehk käik, mille kaudu kaitstud territooriumilt orillioonile laskemoona transporditi. See oli nii oluline lüli selles kindlustuste osas, et seda tuli kindlasti eksponeerida ja eks üks tingis teise. Taastasime bastioni kõrval tasapinna, aga ehitusluba alles viibis eelnimetatud murelike ametnike pärast. Käed ikka värisesid korralikult, kuigi lõpuks läks kõik õnnelikult.

Ja üks tegelikult, hoolimata kõigest, oleme me päris palju saanud ikkagi ära teha. Näiteks Vastseliinas, kus ei olnud võimalik realiseerida arhitektide algset efektset visiooni kabeli eksponeerimiseks, siis maastikuarhitektuurne lähenemine sai muinsuskaitsele nõusoleku. Selliseid valikuid tihti just ette ei tule. Ja isegi riiklik Maanteeamet oli nõus meiega kaasa töötama, et külalastajad parklast elusalt ja tervelt piiskopilinnusesse saaksid. Kuigi eesõigusega ülekäigurada Vastseliina linnuse parklast üle maantee ei tulnud, siis on seal vähemalt valgustatud ja ohutussaarekesega varustatud ülekäigukoht.

Üks Lootusprojekti viimase aja suurimaid projekte on vaieldamatult Reidi tee, mis oli lõpuks siiski väga poliitiline ja skandaalne. Kuidas oli projekteerijana selle kõige keskel olla?

Reidi tee liikluskorralduslik pool oli üks tüliõun, aga ka looduse kaitsjad olid projektile vastu. Samas toimus suur mere avamine inimestele, sest Reidi teelt avaneb vaade sadamale ja tõesti on näha, et Tallinn on sadamalinn. Tahaksin ka ära märkida, et vähemalt osa neist inimestest, kes omal ajal Reidi teesse skeptiliselt suhtusid, on selle pea 13 hektarilise inimestele mõeldud välisruumi omaks võtnud ja kasutavad seda usinalt. Nad hoiavad sellel silma peal ja annavad varmselt teada, kui midagi lõhutakse või rikutakse. Nad käituvad nagu omanikud. See on väga oluline, sest meie tööle annavad hinnangu kasutajad, kõik eelnevad võitlused on selle nimel, et kasutaja oleks rahul ja et neid oleks palju!

Projektiga seoses toimusid meil aga tõeliselt tulised mammutnõupidamised. Ja oli hea, et kõik istusid koos, ei olnud *teamsitamist*. Sellised suured koosolekud tagasid, et kõik olid ühes informis ja otsused võeti vastu kõigi osapoolte juuresolekul.

Näiteks üks naljakas seik ühe projekteeritud tugimüüriaga. Mina ütlesin nõupidamisel, et see kaldakindlustus on ühtlasi istemüür, seega kõrgusega 45 cm, mille peale üks härra pani tooli raskusega lauale ja hüüatas: „Mis 45 sentimeetrit, keegi ei istu 45 cm kõrgusel! Kas kellelgi on mõõdulinti?“ Minul aga alati on taskus mõõdulint, ulatasin selle talle. Mees mõõdab, ütleb: „Ongi 45.“ See emotsionaalne etendus toimus kõigi 40-50 koosolekul osaleja ees, mille peale me kõik hakkasime muidugi naerma.

Vähemalt jäi see number nüüd ilmselt kõigile meelde.

Loodetavasti. Inimmõõtme tajumisel on oluline une pealt teada – iste on 45 cm, laud on 75 cm, uks 2 meetrit... sammu pikkus 64 cm. Kolm põhimõtet – tool, laud, uks – ja sul on inimmõõde suures plaanis käes. Kui tahad kontrollida kavandatava ruumi proportsiooni, saada aru, mis tunne on, astu ukse alla, kasuta seda šabloonina. Ja näiteks inimsammu pikkust tasuks plaatteede projekteerimisel ka alati kontrollida, sest muidu tuleb teel polkasammul liikuda... Rääkides veel proportsioonist, siis ma olen suhteliselt veendunud, et kõikidel inimestel on sisemine kuldõikeline tunnetus olemas. Mõni arendab selle rohkem välja, teisel ei ole seda nii palju vaja olnud, aga üldiselt inimesed suudavad siiski öelda, kas nad tunnevad end kuskil hästi või halvasti.

See on ilmselt ka projekteerijatele endile hea nõuanne, mida kõrva taha panna. Erialaringis räägime me ikka inimmõõtmelisest ruumist, aga on liigagi lihtne just teatud lihtsate proportsioonidega eksida.

Tuues jälle Reidi tee näiteks, siis seal merelises ruumis on valgusti kõrgus 4 m. Aga linnalises ruumis tõstsid elektrikud turvalisuse kaalutlustel valgusti 6 m kõrgusele. Lamp on nüüd nii kõrgel, et see ei suhtle inimesega ning rikuti ära ka lambi proportsioon – selle pea muutus kõrgemal paiknedes liiga väikeseks. Paberil peal on vahe ühes numbris, aga ruumis tunnetus muutub... Me peame projekteerijatena aga teadma, mida me tahame saavutada. Ei ole vaja teha endale monumente, vaid me peame mõistma, kuidas ruum inimest mõjutab.

Rääkides proportsioonidest ja ruumist inimesele, siis Sinu käe all on sündinud ka mõned pinkide tootesarjad. Kuidas see protsess alguse sai?

See oli 2003, üsna kohe pärast Lootusprojekti asutamist, kui pidime projekteerima üht kergliiklusteed Russalkast Pirita poole. Meile öeldi, et kuulge, seal on ka pinke vaja. Mingeid pinke loomulikult saada ei olnud, polnud kataloogegi kust midagi tellida oleks saanud... ja ma siis joonistasin pingi ja otsisin ise firmat, kes selle valmis ka teeks. Lõpuks võttis minu palve peale töö ette üks veeseadmeid tarniv firma nimega Frog. See esimene pliatsiga joonistatud kalka on mul siiani alles ja selle joonise järgi need esimesed pingid ka valmistati. Täna toodab neid Eesti linnamööbli tootja Extery Nipponi nime all ja mulle on öeldud, et mõõdud on ikka nii täpselt paigas, et muudatus 1 cm juba rikub pingi üldmulje ära.

Nüüd on asi muidugi muutunud ja pinke võiks tellida kataloogidest ükskõik milliseid, aga kuigi pinkide disainimine ei ole mu lemmikasi, siis ainult teiste riikide kataloogikauba kasutamine tekitab minus veidi vastuseisu. Ei saa arugi, kas olen Tallinnas või Barcelonas. Mina tahaksin ikkagi, et Eestis oleks Eesti pink ja Eesti välisruum ikka äratuntavalt Eesti välisruum.

Mida oskaksid toodete disainiprotsessi osas teistele soovitusena kaasa anda?

Kui teha ise pingi arhitektuurne joonis, siis meie lisame joonisele alati märkused, et pingi tootja peab tootmisprotsessi kaasama tootedisaineri ning et prototüüp tuleb kooskõlastada autoriga enne hulgitootmise alustamist.

Näiteks Pärnu Vallikääru pargi pink, mille toonane ehitaja meile valmistas, ei olnud istutav. Kahjuks nad ei teinud prototüüpi, aga õnneks kutsusid meid pinke varem vaatama, kus selguski, et pink ei ole kasutatav. Kuna joonistel oli aga kirjas, et prototüüp tuleks autoritega kooskõlastada, saime nõuda ümber tegemist ning üheskoos saime pingist ikkagi asja.

Tänaseks on sellest Vallikääru pingist saanud Exterys tootmises olev pink Voog. Voogi prototüübi peale kutsuti mind korduvalt istuma ja tootedisainer muutis millimeetri haaval näiteks iste nurka. Kui esimene partii valmis sai ja kasutusele võeti, siis järgmist partiid veel timmiti, et see ikka tõesti mugav oleks.

Ka materjali eripäraga tuleb ennast kurssi viia. Näiteks, mis juhtus Tammsaare pargi kurikuulsate pinkidega oli see, et liimpuidust plaadi sisse saeti pilud, vesi läks sealtkaudu plaati sisse ja materjal hakkas elama. Lisaks on hea meeles pidada, et lehisepuitu ei saa eriti viimistleda, ta ei võta lihtsalt midagi sisse, kuna on nii vaigurohke. Küll aga läheb lehisepuit ilma millegagi viimistlematagi ise kenasti looduslikuks halliks juba aasta möödudes. Jällegi Tammsaare pargi pinkide kurb näide – pinkide viimistlemisel kasutatud õli ei imendunud piisavalt puitu sisse, vaid võttis kinni kõik õhusaaste ja tolmu. Tulemuseks ei olnud valge pargipink...

Kuidas Sina tallinlase ja maastikuarhitektina üldiselt kommenteeriksid näiteks Tallinna linnaruumi arenguid?

Ruumiloomes on keskne küsimus, kas ma samastun ümbritsevaga või eristun ümbritsevast. Kumb õigem on? Oleneb loomulikult olukorrast, aga ainult solistidega linnaruumi ei loo. Arvan ise, et loov samastumine on kõrgeim pilootaaz.

Minule näiteks sobib vanalinna inimmõõtmeline ruum ehk majade kõrguse ja tänavate laiuse suhe. Minu jaoks see ongi linn. Ajalooliselt on selge, et Tallinna peatänav oli Pikk tänav, mis algab Toompealt, tuleb alla linna, kus olid turuplatsid, käsitöölised, ning viib sadamasse, kus toimus kaubavahetus ja kust tuli tooraine. Kui ma tänapäeval tulen turistina kruisisadamast, on mul raskusi Pika tänava otsa ülesleidmisega.

Täna me millegipärast kujutame ette, et me muudame liikluskorraldust Tallinna Viru ringil ja ühtäkki tekib Pärnu maanteest või Narva maanteest peatänav. See on siiski tänav, mis ühendab Vanalinna linna osade, näiteks Pirita ja Lasnamäega. Liiklust tuleb loomulikult vastavalt vajadustele ja uutele suundumustele ümber korraldada ja parendada, aga teede struktuurihierarhia ja muu taoline peaks ikka paika jääma.

Ka Tallinna linnaruumi arendamist tuleks minu hinnangul alustada selle südamest ja sealt edasi liikuda teiste linnaosade suunas. Linn on vanalinn ja kõik ülejäänud on omanäolised linna osad. Kõikide linnaosade kujundamiseks tuleks ka läheneda selgelt konkreetsele linnaosale omases võtmes.

Aga näiteks Eesti väikelinnade linnaruum?

Rääkides väikelinnade keskvaljakutest, siis mina püüan neil silma peal hoida. Kui neist aeg-ajalt läbi sõidame, siis vaatame, kas ja millal on seal inimesi. Kas õhtuti, nädalavahetustel, hommikul. Palju on ilusa ilma külalisi. Aga kus on omainimesed? Isiklikult pean väga sümpaatseks näiteks Elva keskvaljakut, kus on hästi näha, et kui tulevad lapsed, tulevad ka täiskasvanud.

Lisaks olen mõelnud, et kuidas ikkagi teha turgu väikesesse keskusesse. Neid on keeruline toimima saada ja nad kipuvad tühjaks jääma. Minu meelest hästi töötab aga Kuusalu turg, mida üleliia planeeritud ei olegi. Poe ukse juures on mõned katusega letid. Kui ma lähen poodi, saan ma vaadata, mis täna müügil on – ühel päeva soolakurke, teisel tomatit, kirsse, mett või muud. Ostan poest ülejäänud kaubad ära ja võtan pärast turult lisaks veel seda, mida seal täna pakutakse. Igapäevast toiduturgu pigem ei otsita kuskilt nurga tagant. Oluline on, et poodi minejate ja poest tulijate tee peal on kohalike müüjate jaoks koht, kus pakkuda igapäevaselt seda, mida parasjagu üle on. Igapäevane ostmisprotsess peab olema voolav. Kui on turu- või laadapäev, siis see tuleb muidugi teistmoodi üles ehitada.

Kuidas on üldiselt Eesti maastikuarhitektuuri seis? Eriti, kui me mõtleme sellele, et rohepöörde kontekstis on mujal maailmas suundumus tõmmata suurejoonelisi disainprojekte koomale, ent meie justkui alles oleme nii kaugele jõudnud, et üldse välisruumiga tegeleda.

Ma kohtusin juba aastate eest Saksamaal maastikuarhitektidest kolleegidega, kes meid kadestasid, et meil on veel nii palju teha, aga neile on jäänud pigem ümber tegemise rõõm!

Üldiselt on eriala areng Eestis olnud muidugi positiivne. Aga me oleme tõesti pidulauda jõudnud liiga hilja, me ei ole saanud kaua midagi eriti teha, aga me tahame ka luua suurejoonelisemalt. Just seetõttu teeme me tõenäoliselt need teiste vead ka läbi. Tahaks loota, et väiksemalt, aga teeme.

PRAKTIKUTE PÄEV MAAÜLIKOOLI MAASTIKUARHITEKTUURI ÕPPETOOLIS

Aljona Galazan

Koos Mana Taher Talesh'iga EMÜ maastikuarhitektuuri õppetoolist korraldasime nelja kursuse (ruumiloome, ettevõtetus, ärijuhtimine ning portfoolio&CV) raames praktikute päeva, et tuua üliõpilased ja praktikud kokku, avada erialase maailma igapäevaelu, julgustada noori vaatama oma tulevikku laiemalt ning ärgitada neid suhtuma oma õpingutesse heaperemehelikult.

Kutsusime osalema neli erialaprofessionaali: Edgar Kaare (TajuRuum), Heiki Kalberg (AB Artes Terrae), Kirstian Nigul (Väli) ja Gyuri Jakabfi (FUTU Architects). Erinevad profiilid, erineva suurusega bürood, erinevad ärimudelid, erinevad tööstiilid. Päeva mahtus nii esitlusi kui ka väiksemates gruppides arutelusid, kus jagati vahetult mõtteid erialast, laiemast ruumiloomest, praktikavõimalustest ning ka *work-life-balance*'ist ehk teemadest, mis suures saalis tavaliselt kõlapinda ei leia. Päev oli täis emotsioone ning avastusi eriala, büroode ja enda kohta. Lahku läksime uute värsketega, ootusega varsti tööpõllul taaskohtuda ning kolmepoolse sooviga taolisi kohtumisi edaspidigi korrata.

Praktikute päev oli üliõpilastele õppimise osa, mille eesmärgiks oli saada ja analüüsida uusi teadmisi erialast ning korjata mõtteid ja ideid, et hiljem neist inspireeruda õpingutes ja töös. Noored valmistusid kohtumiseks ette, õppisid aktiivselt, küsisid, kuulasid, arutasid ning analüüsisid praktikute päeval saadud kogemust. Mõju, mida see päev üliõpilastele aga avaldas, oli suurem, kui oskasime ettegi näha. Ma ei ma ei pea õigeks nii rikkalikku noorte tagasisidet kokku võtta vaid paari lausega, seetõttu lasen neil rääkida enda eest:

Oli väga õpetlik ja inspireeriv päev. Tohutult meeldisid praktikute esitlused, mis andsid väga hea ülevaate nende tegemistest, erialastest rõõmudest ja muredest, praktikute väljavaadetest jne. Õppisin, et alati tuleb olla valmis etteaimamatuteks probleemideks/olukordadeks. Kõik neli praktikut märkisid ära, et on väga oluline käia ringi, avastada uusi paiku, lahendusi ja võimalusi ning ümbritsevast nii palju õppida kui võimalik. Kõlama jäi ka mõte, et kui tööturule asuda, siis kõige olulisem on inimese iseloom ja ambitsioonid, kõik muu areneb töö käigus. See on väga julgustav teadmine. (Matilda Vilgas)

Nii palju erinevaid küsimusi ja vastuseid ühes päevas. Ja veel rohkem mõtetegevust edaspidiseks. Edaspidiseks sain palju "nupukesi", nagu näiteks: aeg on kõige väärtuslikum ressurss – ära raiska enda aega, ära raiska teiste aega; vaata inspiratsiooniks arhitektuurikonkursi töid; ole alati valmis juurde õppima; iga projekt koosneb 25% disainist ja 75% vaidlustest, kompromisside ja õigete lahenduste leidmisest. Kaasavõtmiseks panin kirja mitmeid tiivustavaid mõtteid nt: "life is a startup, start it now!"; tee ajast omale hea sõber – planeeri; kiirusel on piirid ning AEG on maastikuarhitekti põhiressurs. Päev ise oli sisukas ja sütitav. Sain palju julgustust ja innustust erialaga edasi tegeleda. Kindlasti peaks kordama! (Elina)

Tore on aga ikkagi see, et maastikuarhitektide on Eestis juba arvestatavalt palju. Ja kui sulle vaatab kuskil, ükskõik mis kontekstis, omavalitsuses, ametkonnas, vastu maastikuarhitekt, on sul palju lihtsam asju ajada, sest te räägite ühte keelt. Maastikuarhitekti töövaldkonnad saavad olla väga erinevad ja just väikeses riigis on see meie võimaluseks. Meil ei ole vaja kümneid ühe kitsa maastikuarhitektuuri suuna inimesi, aga meil on vaja ühisosaga spetsialiste, kes suudavad oma teed edasi ise kujundada.

Minu mälestus Austria maastikuarhitektuuri tudengite õpetusest on küll paljude aastate tagune, aga nemand kujundasid oma haridust just vastavalt sellele töökohale, kuhu nad tööle olid suundumas. Oli maastikuarhitekti baasõpe ja sellele lisandusid töökoha spetsiifikale toetuvad lisadistsipliinid. Ka meil võiks olla maastikuarhitekti baasõppega valgusdisainereid ja elektrikuid, maastikuarhitekti baasõppega hüdrotehnika insenere... tööpõld ja võimalused on piiratud

Portfoolio on inimese peegelpilt: tuleb osata end esitleda ning näidata, mis oskused sind kõige paremini peegeldavad. Maastikuarhitektuurialast tööd tehes peab oskama küsida, olema motiveeritud ning paindlik oma ajagraafiku suhtes. Koolis õppides on vajalik koguda nii palju teadmisi kui võimalik. Seetõttu ei ole tähtis, et kool lõpetada õigel ajal, vaid põhiline, et teadmised saaks kätte ning silmaringi avardatud. Väljaspool kooli tasub kirjutada ning avalikest üritustest osa võtta nii palju kui võimalik. Tuleb kritiseerida, tuua tähelepanu probleemidele, teha erinevaid installatsioone ja nii edasi. Justnimelt ruumiline mõtlemine, erinevate maastike kogemine ning linnaline liikuvus on need oskused, mida tuleb oma vabast ajast arendada iga kell. (Andre Viilol)

Minu jaoks isiklikult väljakutseks on just loomeprotsess ning selles edasi liikumine. Vestlustest sain häid näpunäiteid ning mõtteterasid, mis mulle edaspidiselt kasuks tulevad. Näiteks on okei teha vigu, sest kohe alguses ei saagi laitmatu olla – õpitakse läbi praktika, vigade ja tegude! Kuna minu huvi maastikuarhitektuuri vastu on ajas kahanenud, siis sain praktikute päevast inspiratsiooni ja motivatsiooni lõpuni minna. (MR)

Päeva kokkuvõtete mõte minu jaoks: minu elu, minu aeg – ma õpin ja teen kõike enda jaoks. Ma vastutan. (LR)

Tore oli näha iga praktiku silmas seda sära ja tahet, mis viib neid edasi. Väga raske on teha tööd, kui see sind ei kõneta ja sul puudub huvi selle vastu. Mitmel korral jäi kõrvu see, kuidas soovitati leida see oma armastatud külg maastikuarhitektuuris ning siis sellele pühenduda. Kõik inimesed ei pea kõike oskama. See on meeskonnamäng, kus hea rühmatöö loob tugeva tööühma. Tuleb osata ümbritseda ennast oma ala ekspertidega, kelle suured teadmised aitavad tiimi edasi viia. Inimestel meie ümber on ka üldisemas plaanis väga suur roll. Tuleb hoida ja luua kontakte, sest kunagi ei või teada, millal sul just selle inimese teadmisi või oskusi vaja võib minna.

"Miks" on üks väga oluline küsimus ja see tuli välja ka esitlusi kuulates. Pole mõtet teha asju, kui ei tea, mis on selle eesmärk ja kuhu tahetakse antud lahendusega jõuda. Oma tegevuse mõtestamine aitab luua õigeid väärtuseid ja hoiakuid. Äärmiselt oluline on iseenda väärtustamine. Ei tohi karta kaasa rääkida ja oma arvamust avaldada. Loomulikult tuleb ette läbikukkumisi ja komistuskive, kuid need õpetavad ja neist tuleb üle olla. Aastatega julgus aina kasvab ning suureneb ka kogemustepagas. Võtmelemendiks on tahe õppida ja kogemusi omandada. Uudishimu uute asjade vastu on edasiviiv jõud. (Johanna Etverk)

Mind pani mõtlema see, et mis on need minu väärtused nii inimese kui ka (tulevase) maastikuarhitektina. Sain juurde julgustust ning kindlust, mis mind võib ees oodata peale hariduse omandamist ning erialasele tööle edasi minnes. Oli tore tutvuda praktikutega ning näha, et nad on "ikkagi inimesed" oma iseloomu ja vaadetega, mitte ainult nimed tööde kõrval. (Sandra Elisabeth Saar)

I feel that through discussions I got an idea and feeling of the climate in the office. So for me it gave some understanding, where I would see myself doing my internship or working in the future. For me the most important conclusion was that landscape architecture is a very interesting field. I am excited about my future professional life and I am looking forward to working with such interesting personalities and experienced professionals. (Helen)

From the practitioners' day I concluded that it is more important to have a "hands on" experience on different types of environments rather than base your planning ideas just on taught knowledge. It is beneficial to be open and active, to travel a lot and ask as much as you can. People you work with matter the most and it is crucial to make new long lasting connections from different fields of work. Always aim higher than the set target. (Desiree)

I was able to get information about the process of getting jobs in Estonia as a foreigner and necessary mindset and skill set as a Landscape Architect. For a person coming from one of the third countries, every single piece of information was completely new to me. This practitioners' day worked well for me to grab the flow of being a part of society. (Aguri)

It is difficult to find an answer to your "why" question in today's society, as pressure and influence from people come in all the time. It is also difficult to find an answer to the following questions such as "how" and "what" if the answer to the question "why" has not been found yet. I liked the point that it's hard to work without love in landscape architecture unless you're a professional Hollywood actor. It is hard to create passion if you have not found love for yourself. It's hard to find love in yourself when you compare yourself to others. I also liked the concept that everything is possible, you just have to believe, and believe in the future, in yourself, your team, and society in general. (Hans Jüris)

By going to this Practitioner's Day, I was able to get some new insights, for example, that you need to be willing to learn beyond what you're taught in university; to make the best portfolio possible and to start looking for opportunities even before you get your diploma. Don't be shy to look for an office you'd like to be a part of (or even consider freelancing if that's what you're into). If you want to apply somewhere but need a specific set of skills, ask the company what they're looking for (e.g. software), they'll give you a list and from there it's your turn to go and learn it. And at the end of the day, never forget you need others in order to do big things, take your time to find your Ikigai and when you do, keep moving forward! (Pedro Carvalho)

This day was really inspiring for me. The best part about the day was to see all the landscape architects working together as a community. With a little difference, but all in all we as landscape architects all move in the same direction: making the world a better place by changing our living environment to be healthier, more aesthetic and a better place to live and enjoy life in. This practitioners' day proved to me that when you have a high passion for something, then you just have to be brave enough to execute your ideas and not to give up on something you care about. And lastly: take a chill pill. Meaning don't stress too much and know how to rest and take time for yourself. (Adele Lepik)

Ka praktikute jaoks oli see kohtumine kasulik ja inspireeriv. Kui alguses tundus, et üritusest kujuneb ühepoolne panus praktikute poolt, siis pärast kohtumist nad tunnistasid, et päev laadis värsket energiat, uute mõtete ja kontaktidega. Mõtted, mis olid alles idee tasemel, said just noortega suhtlemisest julgustuse edasi arenemiseks.

Tänud südamest korraldajate poolt koostöö ja nii ilusa mõttetöö eest! Ja järgmiste kohtumistenil!

